

HE 91/2025 vp

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kruunupyyn kunta kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirrettiin 21 uudelle hyvinvointialueelle 1.1.2023. Koska Kruunupyyn kunta on kuulunut ja kuuluu Pohjanmaan maakuntaan, myös sen sosiaali- ja terveysterveyspalvelut sekä pelastuspalvelu siirrettiin Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelta Soitesta Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Ennen uudistusta Kruunupyyn kunta oli yksi Suomen harvoista kunnista, jotka kuuluivat eri maakuntaan ja sote-alueeseen (sekä sosiaali- ja terveydenhuolto ja erikoissairaanhoidon että pelastuspalvelu toteutettiin yhteistyössä Keski-Pohjanmaan kanssa).

Kruunupyyn kunta lausui sosiaali- ja terveysterveyspalvelujen järjestämistä koskeneesta uudistuksesta vuonna 2020. Tuolloin kunnanvaltuusto painotti lausunnossaan muun muassa sitä, että lain tulee turvata Kruunupyyn kunnan oikeus saada Keski-Pohjanmaan sote-maakunnan järjestämiä palveluita, mutta jatkossakin kuulua Pohjanmaan maakuntaan, ja että lain on mahdollistettava se, että kunnat voivat kielellisistä, historiallisista tai maantieteellisistä syistä tai silloin kun niillä on toimivaa maakuntarajat ylittävää yhteistyötä hoitaa sosiaali- ja terveysterveyspalvelut sekä pelastuspalvelut toisessa sote-maakunnassa kuin siinä maakunnassa, johon kunta kuuluu. Kruunupyyn kunta työskenteli myös muilla tavoin sellaisen ratkaisun aikaansaamiseksi, jossa se olisi myös jatkossa kuulunut eri hyvinvointialueelle kuin omaan maakuntaansa. Valitettavasti laki ei tätä mahdollistanut.

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi oli lausuntokierroksella 6.6.–28.8.2025. Kruunupyyn kunnan kunnanhallitus antoi 25.8.2025 luonnoksesta lausunnon valtiovarainministeriölle.

Ehdotetussa hyvinvointialuejakolaissa hyvinvointialue muodostuisi yhdestä tai useammasta kokonaisesta maakuntajakolaissa tarkoitettusta maakunnasta. Hyvinvointialuejako perustuisi jatkossakin ensisijaisesti maakuntajakoon, mutta maakuntajaosta poikkeamiselle voi olla erityisiä toiminnallisia perusteita. Sote-uudistuksen yhteydessä Kruunupyyn kunta toi useasti esiin, että olisi hyvä, jos erityiset toiminnalliset perusteet maakuntajaosta

poikkeamiselle voitaisiin ottaa huomioon. Olisi ollut tärkeää, että mahdollisuus olisi ollut tuolloin olemassa. Erityiset perusteet voivat olla esimerkiksi kielellisiä tai hyvin painavia toiminnallisia perusteita. Hyvinvointialueen mahdollisen jakamisen yhteydessä tehtävä taloudellinen selvitys tukee vastuullisuutta, päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja taloudellista vastuullisuutta.

Ehdotetussa laissa on selkeät säännökset aluejakoselvittäjästä ja myös valtiovarainministeriön roolista sekä hyvinvointialueiden muuttamisen vaikutuksista.

Tärkeää on se, että ehdotetussa laissa tuodaan esiin, että maakuntajakoa muutettaessa suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla äidinkielellään toteutuvat yhdenvertaisesti. Ehdotettu maakuntajakolaki on selkeä ja helppotajuinen.

Siinä on selkeät säännökset aluejakoselvittäjästä ja myös valtiovarainministeriön roolista sekä hyvinvointialueiden muuttamisen vaikutuksista.

On hyvä, että hyvinvointialuejaosta ja maakuntajaosta säädetään eri laeissa ja että uudesta lakiehdotuksesta käy selvästi ilmi, milloin hyvinvointialue- ja maakuntajaon mahdolliset muutokset tulevat voimaan.

Kruunupyyn kunta kannattaa ehdotettuja lakiluonnoksia, koska ne selkeyttävät maakuntien ja hyvinvointialueiden välistä suhdetta, edistävät kielellisiä oikeuksia ja lisäävät päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja taloudellista vastuullisuutta muutosten yhteydessä.

Kruunupyyn kunta toivoo tämän lausunnon edistävän asian perusteellista käsittelyä.